

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Strămutate: 40 lei pe an, 20	6 luni

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACTIA & ADMINISTRATIA

București, CALEA RAHOVEI - 5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON No. 16/98

S U M A R

Desființează Greva contractul de locațiune a lucrărilor? (analiză critică a articolelor 1470 — 1490 C. c. fr.), de d-l George G. Agelescu;

JURISPRUDENȚA:

Curtea de casație, s I: Ministerul de Domenii cu *Molas Memet*;

Idem, s. II: Direcț. C. F. R. cu *Th. Paladi* și Ministerul Finanțelor;

Idem, s. III: Ministerul de Finanțe cu *D. Porumbiță*.

Desființează Greva contractul de locațiune a lucrărilor?

(Analiză critică a articolelor 1470—1490 C. c. fr.)

Mulți se vor întreba: ce interes prezintă pentru țara noastră această problemă?

Își va fi având importanța sa în alte țări, unde cestiunile uvriere sunt vii desbătute, și unde sub presiunea socialiștilor unele articole din codurile străine (francez de pildă) au fost interpretate, modificate ori completate conform dreptelor cereri a maselor. Acolo a putut fi vorba, chiar de legi socialiste, ex: Legea din 9 Aprilie 1898, relativă la *Riscul profesional*, care fu pus în sarcina patronului, contrar vechei jurisprudențe (1).

Dar la noi în țară cestiunea locațiunii serviciilor nici nu a dat de gândit, în mod hotărâtor, vre-unui om politic cu vază, nici nu a silit pana vre-unui jurist. S'ar putea răspunde acelor ce gândesc astfel:

Nota autorului.—Nu eram decisi a da așa curând publicității acest articol început la Paris în 1905; dar ultimele evenimente de la noi din țară: Catastrofa din Bușteni, Greva factorilor poștali precum și alte greve parțiale în diferite orașe mai însemnate, și mai ales modul cum s'a dat satisfacție părților în cauză, ne-au învederat importanța titlului VII, cartea III-a C. c. român, și ne-au hotărât, ca, în măsura slabelor noastre mijloace, să ne spunem și noi cuvântul. Mare ar fi mulțumirea noastră sufletească dacă s'ar putea determina un curent de opinie, printre cei în măsură de a face să se înlocuiască învechitele articole ale codului nostru relative la Locațiunea lucrărilor.

(1) Vezi Legea și aplicările ei Planiol II, ed. II-a No. 1861 și urm. *Traité élémentaire de Droit civil*; vezi și *Livre du Centenaire*, vol. II, pag. 961 «*Inutilité d'une Révision générale du Code civil*».

1. **Politicienii**, cu vază, fac foarte multă politică, dacă le mai rămâne timp își aduc aminte că trebuie să facă și legi sau să modifice pe cele ce nu mai răspund nevoilor obștești (2) și atunci în pripă răsar ca ciuperele legi, devorate de Parlamentarii noștri cu așa repeziune în cât ori cine se poate mira cum de nu le causează vre-o indigestiune:

2. **Juriștii** (profesori, avocați, magistrați) nu pot să se gândească la toate, unora din ei nici nu le prea place să se ostenească la timp cu studiul amănunțit al cestiunilor juridice. Când se ivește în fapt o *afacere* mai delicată *Judecătorul* (conștiincios și equitabil) căsnește articolele din cod chip și fel numai ca să facă să triumfe dreptatea, iar *Advocatul* e bucuros, căci are loc de joc frumoasa-și pledorie.

Cât privește pe **profesorii de drept**, densesii—afară de rare excepțiuni: D-l Alexandresco, D-l Dissescu, D-l Tanoviceanu, D-l Nacu, iar dintre

(2) Vezi *Curierul Judiciar* numerile 2, 4, 6, 11 și 13 din 1906: «Legiferarea în Parlamente și în special în Parlamentul Român» de d-l I. Tanoviceanu, unde distinsul profesor, cu o ironie măastră dă pe față nepriceperea multora din cei ce au făcut legi, (mai ales legi cu caracter pur juridic).

D-l I. Tanoviceanu se ridică cu vehemență contra manierei de a legifera.

Sîntem în totul de avizul distinsului profesor, toemai de aceea ne miră mult faptul, că legile ce ar fi trebuit modificate, nu au fost nici măcar studiate. Cu multă părere de rău constatăm că noi nu putem spune despre legiuitorii noștri ceea ce ilustrul nostru profesor D-l Marcel Planiol spune despre Parlamentul francez: «Le pouvoir législatif paraît suffisamment en éveil pour opérer lui même par des lois spéciales, celles de ces réformes dont l'heure est réellement venue. Quand il s'abstient c'est que la réforme ne lui agréé pas. Qu'on se rappelle les difficultés qu'on a eues à faire accepter le rétablissement du divorce et le temps qu'il a fallu pour les vaincre.

«Proposer aux Chambres un Code révisé, qui contiendrait des changements dont le sens ne leur plairait pas, c'est courir à un échec certain; si ces réformes sont au goût du jour et vraiment mûres, l'initiative parlementaire réussira bien toute seule et en fait elle n'y a jamais manqué jusqu'ici.

«Quant aux règles légales, qui sont indépendantes des tendances sociales, les partis politiques s'en désintéressent volontiers et ils laissent libre cours aux idées des professeurs et des magistrats qui sont seuls à s'en occuper; ce qu'il advient du texte leur importe peu.»

(Planiol, *Inutilité d'une Révision générale du Code civil*, livre du Centenaire, tome II, pag. 959).

cei tineri D-l Dem. Negulescu, D-l Titulescu și încă câți-va — orî plutesc în sfere prea senine, orî sunt împovorați din cauza unui cumul de atribuțiuni, care ar face să se minuneze pe un lucrător de mosaicuri, așa în cât nu mai aū vreme să se gândească la astfel de nimicuri.

Mulți din ei cred că misiunea le este să împodobească mintea elevilor cu câte-va principii de drept, cu foarte multe articole din cod, și mai ales să nu le pomenească ce-va de jurisprudența română orî străină.

Iată care credem noi că este cauza pentru care până acum nimeni nu a dat o deosebită atențiune articolelor 1470 — 1490 din codul civil român.

Să vedem însă, aceste articole presintă ele vre-un interes pentru țara noastră?

În capitolul al V-lea de sub Titlul VII din Cartea a III-a a codului nostru găsim un art. 1472 care ne spune:

«Patronul se crede pe cuvîntul său:

Pentru cătîmea salariului;

Pentru plata salariului anului expirat și pentru acaturile date pe anul curgător».

(Civ. 1208, 1729, 1903; civ fr. 1781).

Cum vedem e vorba de *Patron* și de *lucrător*. Apoi, într'o societate mai că nu există alt-ce-va de cât patroni și lucrători, mai ales dacă considerăm și Statul ca un fel de patron (*Etat-patron* cum l'aū numit unii autori francezi) iar pe funcționari ca un fel de lucrători (*lucrători mai de seamă*).

De aci reese importanța articolelor sus citate. Dar mai e încă ce-va care ne poate dovedi pe deplin importanța capitolului V, este faptul că de această rubrică a codului stau strâns legate: cestiunea *grevelor*, a *sindicatelor*, etc., cestiuni cari pot da de gîndit multora, ba chiar pot speria pe cei ce aud cu groază cuvintele: social, socialist, societate, poate chiar și soții.

Noi însă cari credem că toate legile trebuiesc să fie socialiste (luăm acest cuvînt în sensul de *potrivit nevoilor sociale, equitabil*), și ca atare să răspundă cerințelor sociale, vecinic schimbătoare, pururea tinzînd spre progres), nu putem judeca ca cei de mai sus.

Rămîne deci stabilit, că citatele articole aū o importanță considerabilă.

Înainte de a expune cestiunea ce ne preocupă trebuie să mai dăm câte-va lămuriri:

I. Legiuitorul român copiînd în mod servil pe cel francez ne spune în art. 1470 că există trei feluri de locațiuni:

«1. Aceea prin care persoanele se obligă a pune lucrările lor în serviciul altora;

«2. Aceea a cărașilor și a căpitanilor de co-

răbii, cari se însărcinează cu transportul persoanelor sau a lucrurilor;

«3. Aceea a întreprinzătorilor de lucrări, (civ. 1412, 1471 urm., 1478 urm.; c. com. 413 urm., 571; civ. fr. 1779)».

Legiuitorul comite o eroare, căci cele două din urmă nu sunt contracte de locațiune, cum foarte bine observă D-l Planiol⁽³⁾, ei sunt contracte de antrepriză, și pentru că legiuitorul în art. 1413 ne spune ce este antrepriza, ar fi procedat mult mai cuminte dacă le-ar fi tratat separat.

Distincțiunea de altfel e ușor de făcut: de câte orî plata va fi proporțională cu timpul (de lucru) vom avea a face cu un contract de locațiune de servicii (lucrări); de câte orî plata va fi independentă de durata lucrării, vom ști că e vorba de o antrepriză.

II. În art. 1471⁽⁴⁾ ni se spune:

«Nimeni nu poate pune în serviciul altuia lucrările sale de cât pentru o întreprindere determinată sau pe un timp mărginit».

Acest articol, la noi, nu face parte ca la francezii dintr'o secțiune, avînd ca titlu: «Du louage des domestiques et ouvriers».

Făcut-a legiuitorul în adins așa?⁽⁵⁾

Cu voie sau fără voie, bine a făcut legiuitorul, căci la francezii s'a discutat mult asupra acestui lucru și de și articolul 1471 face parte dintr'o secțiune consacrată locațiunei de servicii a lucrătorilor și a servitorilor, totuși s'a admis în mod general că trebuie întinsă aplicarea art. 1780 (corespunzător art. 1471 român) la toate casurile de locațiune de servicii, chiar când persoanele ce închiriază serviciile lor nu pot fi clasate printre servitori orî lucrători (*domestiques ou ouvriers*)⁽⁶⁾, cum de ex: Artiștii dramatici, comișii și amployații comerciali. (*Les commis et employés de commerce, etc.*).

Agentii de asigurări sunt și ei supuși regulilor art. 1780? Care e natura legăturii ce există

⁽³⁾ Planiol, vol. II, ediția a II-a. No. 1831 și urm. (*Traité Élémentaire de Droit civil*).

«La classification de l'Art. 1779 est absolument fautive. Les deux dernières variétés ne sont pas des louages, parce que la rémunération du travail au lieu d'être proportionnelle au temps, y est fixée à forfait».

⁽⁴⁾ Să ne ierte cititorii dacă analizăm câte-va articole din cod înainte de a rezolvi cestiunea ce formează subiectul studiului nostru, dar pe cât de defectuoasă e rubrica aceasta a codului, pe atât de puțin comentată a fost de autorii noștri de drept și suntem siliți să o facem noi spre a se putea înțelege mai lesne explicațiunile ce vor urma.

⁽⁵⁾ Nu intră în cadrul studiului nostru a expune aci lucrările preparatorii la noi și mai ales Desbaterile parlamentare ce aū avut loc relativ la acest articol, cei ce vor să știe rostul acestui articol la noi o pot face ei înșiși.

⁽⁶⁾ Aubry et Rau, t. 4, p. 515, § 372; Colmet de Santerre, t. 7, n. 230 bis, II; Laurent, t. 25, n. 492; Guillouard, t. 2, n. 698 și 719; vezi și Troplong. «Louage», t. 2, n. 848 și 887.

între agentul de asigurare și compania sa — societatea ce se servește de el? (7).

E dese ori foarte greu să poți determina în ce calitate lucrează un agent de asigurări; ca salariat ori ca mandatar? (8).

Casația franceză a decis în privința asta următoarele: atunci când agenții de asigurări nu sunt de cât niște salariați, cari încasează sume de bani pentru a le remite directorului companiei de asigurări, agenții de asigurări au calitatea de comiși sau de amployați; când însă încasează un comision asupra afacerilor ce ei tratează cu publicul atunci ei au calitatea de mandatar.

Această distincțiune își are însemnătatea ei: a) din punctul de vedere al efectelor actelor agentului; b) din punctul de vedere al revocării sale; c) din punctul de vedere al concedierii sale.

a) Agentul de asigurări, în calitate de mandatar obligă compania prin angajamentele contractate în limitele puterii sale; nu o obligă în caz contrar; (9)

b) În ce privește revocațiunea (concedierea) agentului de către companie interesul e destul de mare; dar nu trebuie exagerată importanța distincțiunii făcută, în cazul acesta; (10)

c) Când agentul lucrează ca mandatar, compania poate stipula că ea înțelege să aibă dreptul de a-l concedia fără să-i plătească vre-o indemnitate (11) pe câtă vreme, când contractul, care unește pe agent cu compania este un contract de locațiune de servicii lucrurile nu se pot pe-trece tot așa.

În Franța până nu a intervenit legea din 1890 trebuia să se admită, că și în cazul când agentul de asigurări era un locator de servicii, părțile puteau să convie că compania are dreptul să revocare pe agent fără să-i plătească vre-o indemnitate (12).

De la promulgarea legii din 1890, agentul nu mai poate, când e locator de servicii, ca să re-

nunțe d'înainte la acțiunea sa contra companiei în caz că va fi congediat (13).

Nu mai insist asupra importanței legii din 1890 grație căreia lucrătorul congediat poate să discute cu patronul motivele congedierii sale, pe câtă vreme înainte de 1890, un stăpân putea să concedieze pe servitor fără vre-o explicație și fără teamă că ar putea fi condamnat să plătească acestuia vre-o indemnitate. Țin însă să relevez că la noi nu știu să fi existând o asemenea lege.

Cât privește faptul, dacă legea și-a atins în întregime scopul asta e alt ce-va (14).

III. Faimosul articol 1472 glăsuiește ast-fel: «Patronul se crede pe cuvîntul său:

«Pentru câtimea salariului;

«Pentru plata salariului anului expirat și pentru aconturile date pe anul curgător». (civ. 1208, 1729, 1903; civ. fr. 1781).

Acesta este unul dintre cele mai sălbatice articole din codul nostru. La Francezi a fost abrogat prin legea din 2 August 1868, căci bănuiala permanentă contra aserțiunilor salariaților era într'adevăr jignitoare pentru dinșii.

Toți muncitorii, toți servitorii, toți salariații să fie oare vecinic nedemni de crezămînt?

Tot-d'auna afirmațiunile lor să fie considerate de sfruntate minciuni?

Printre ei să nu existe oare și oameni cinstiți ci numai netrebniți?

Ce respect, ce încredere poate să merite o legislație în care oamenii sunt împărțiți în două tabere net definite: una a patronilor pururea demni de crezămînt, și alta a servitorilor, a salariaților pe cari legiuitorul nu s'a sfiit să-i atingă în ceea ce un cetățean are mai sfânt pe lume, cinstea? Nu a băgat de seamă, oare, legiuitorul că făcînd ast-fel, anihilează în parte litera Constituțiunii care garantează tuturor cetățenilor egalitatea desăvârșită în fața legii?

Dar să examinăm puțin argumentele ce se aduc în sprijinul acestui sfruntat articol:

«Legiuitorul derogînd de la dreptul comun prin art. 1472 a avut în considerațiune pe de o parte pozițiunea stăpînitorilor iar pe de alta ignoranța servitorilor, cari de cele mai multe ori nu știu carte și prin urmare sunt în imposibilitate de a forma un act scris de convențiune între ei și stăpînii lor, cum și de temerea de imoralitate și fraudă, ca nu cum-va servitorii unindu-se între ei să nu se servească ca martori în reclamațiunile mai mici de 150 lei contra stăpînului» (15).

«Legiuitorul prin art. 1472, a edictat o pre-

(13) Trib. Seine 16 Mai 1896 (Journal *Le Droit* 24 Juin 1896).

(14) Planiol, t. II; II-ème édition, No. 1889, etc.

(15) Trib. Iași, I, Oct. 4/84; Dr. 2/84. Veđi cod civil român adnotat de Fratoștițeanu, art. 1472, nota 1.

(7) Fuzier Herman, Code civil annoté, Art. 1984, No. 30 și urm., pag. 632.

(8) Cass. franceză 17 Februarie 1876 (Sirey, 1876. 1. 327; Journal du Palais Année 1876, pag. 785; Dalloz périodique, 1877. 1. 239) *Riom* 6 Mai 1885 (Journal des assurances 85. 306).

(9) Cass. française, 24 Mars. 1896 (Sirey, 96. 1. 488).

(10) Cass. franc. 18 Iulie 1892 (Sirey, 92. 1. 337; Dal. pér., 92. 1. 585; Journal du Palais, 92. 1. 337); Grenoble 5 Iunie 1891 (Sirey, 92. 2. 135); Paris 11 Ianuarie 1887 (Sirey, 87. 2. 80; Dal. pér., 88. 2. 22).

(11) Cass. franc. 10 Noembrie 1891 (Sirey, 91. 1. 529; D. P. 92. 1. 406). S'a judecat însă că asta nu împiedică, pe agentul congediat în mod brusc, fără motiv legitim și justificat, să urmărească compania pentru a o face să repare prejudiciul ce i-a cauzat revocarea. Paris, 2 Febr. 1888 (Sirey, 90. 2. 226; Journal du Palais, 90. 1. 1318). Nancy 29 Iunie 1889 (Sirey, Ibid.; Palais, Ibid.).

(12) Cass. franc. 18 Iulie 1892 (Sirey, 92. 1. 337; D. P. 92. 1. 585); Baudry Lacantinerie, t. 3, n. 907.

sumțiune de adevăr în favoarea patronului basată pe considerațiunea că patronul e presupus mai cult, mai bogat și ocupând în societate o pozițiune mai înaltă de cât servitorul său, așa în cât prin derogățione la dreptul comun, simpla sa afirmațiune constituie o dovadă, de oare-ce patronul se presupune a fi tot-d'auna de bună credință față cu servitorul său. Și osebit de aceste considerațiuni presumpțiunea stabilită de art. 1472, fiind o presumpțiune absolută nu se poate admite contra ei nici-o dovadă contrarie» (16).

Afară de partea finală, care ne trădează nedreptatea comisă de legiuitor și bunul său plac erigiat în lege, nimic nu putem reține din toată această argumentare a tribunalului de Iași (și a altor tribunale).

Ce are a face, putem noi întreba, faptul că patronul e mai cult, mai bogat, cu crezământul ce un om merită să i se acorde?

Cum, adică: toți cei ce nu știu carte să nu aibă nici parte? Aceștia cari ar trebui să fie ocrotiți aproape tot atât de mult ca niște minori, nici pe cuvânt să nu fie crezuți?

Dar dacă ast-fel stau lucrurile, pentru ce legi speciale le impun fel de fel de obligații de ex.: să aibă condicuță, liberată de biuroul de servitori; să o facă să fie vizată la poliție în fie-care an; să aibă grijă ca 48 ore după ce vor fi ieșit din serviciu să se prezinte la biuroul unde se va fi înaintat condicuța și altele multe (17).

Oare aceste formalități sunt mai simple pentru un neștiutor de carte de cât faptul de a se duce el la un om mai învățat care să-i facă un act juridic ce i-ar fi de folos. Și dacă s'a înscris în legea din 1892 atâtea formalități, căzute azi în desuetudine, de ce nu s'a hotărât ca stăpânul să fie obligat să înscrie în condicuță și leafa cu care e angajat servitorul, ba chiar mai mult încă de ce nu a obligat pe servitor ca la fie-care două ori cel mult trei luni să se ducă la poliție, și acolo în fața unui agent (cu atribuțiuni de felul ăsta) să facă să i se iscălească în livret său să iscălească el însuși dacă știe carte, cum că a primit leafa pe timpul expirat sau numai o parte din ea? Odată aceste formalități îndeplinite să remită iar livretul, stăpânului său. Atunci acești nenorociți, așa de dese ori spoliați de stăpâni ar fi putut avea o probă în justiție.

Înalta Curte de casație a stabilit, ce e drept, că dispozițiunile art. 1472 fiind derogative sunt de strictă interpretare și prin urmare art. 1208 câtă să se aplice ori de câte ori patronul nu se află în cazul art. 1472.

(16) Trib. Iași, I, 45, Febr. 23/82; Dr. 29 82. Fratoșțițeanu, idem No. 6.

(17) Legea din 16 Iunie 1892, art. 3, 4, 5, 8, etc.

Jurământul decisoriu va putea fi deferit prin urmare în ori ce fel de contestațiuni, când nu va fi vorba de quantumul salariului servitorului pe anul expirat și anul curgător (18).

Dar cine nu poate vedea de ce slab folos va fi servitorilor ori salariaților în genere, această jurisprudență?! În legea din 16 Iunie 1892 articolul 14 dă drept servitorului să părăsească serviciul în trei cazuri, din cari numai unul ne interesează în deosebire, anume: «dacă stăpânul refuză, fără motive temeinice să-i plătească salariul la vreme».

Întrebăm noi însă: de fapt, care e servitorul acela, care în fie-care lună să amenințe pe stăpân că ese din serviciu de nu i se plătește leafa.

Și chiar admitând aceasta, oare stăpânul la judecată nu poate să afirme că i-a plătit șimbria și servitorul se va alege el cu alt ce-va de cât cu ocară și cu timpul pierdut în cas că va voi să se judece?

Mai întrebăm încă: ce va face sârmanul om care încrezător în cuvântul stăpânului, a așteptat luni de zile tot nădăjduind că va fi plătit?

Ar fi o copilărie să mai insistăm asupra nedreptății din articolul 1472.

La Francezi acest articol (1781) a fost spuse-răm abrogat.

Cu modul acesta au devenit aplicabile regulile de drept comun.

Iată însă observația judicioasă a d-lui Planiol: (19) «En fait on ne dresse presque jamais d'écrit pour constater les conditions du Contrat.

Partant, quand il s'agit de prouver l'existence même du louage et le chiffre des gages, la preuve par témoins est écartée presque toujours parce que le chiffre total des salaires qui pourront être dus en vertu du contrat s'élève le plus souvent à plus de 150 francs. L'ouvrier ou l'employé qui est alors demandeur en est réduit à déférer le serment à son patron et on retombe dans une situation analogue à celle qui résultait de l'art. 1781. La seule différence est que le juge est libre de déférer le serment supplétoire à l'ouvrier, quand il existe un commencement de preuve.

«Si au contraire le fait du contrat est établi ainsi que le chiffre des salaires, et que le maître prétende avoir payé les termes échus, ou fait quelques avances, il sera obligé de le prouver

(18) Cas. I, Mai 29 84, p. 430; Cas. I, 357, Nov. 16 93; Cas. I, 57, Febr. 19 86, p. 110; Cas. I, 127, Apr. 28 86, p. 298; Cas. I, 271, Sept. 28/76, p. 344.

(19) Planiol, vol. II, ed. a II-a, No. 1839. *Traité élémentaire de Droit civil*, pag. 571. În același sens: *Gaillouard*, t. 2, No. 706 și urm.; *Baudry Lacantinerie*, t. 3, n. 720; *Colmet de Santerre*, t. 7, n. 232 bis III și X; *Peaucellier*, *Rev. crit.*, 1869, t. 34, p. 513 și urm.; *Aubry et Rau*, t. 4, p. 515. § 372; *Laurent*, t. 25, n. 499.

et ne pourra le faire que par écrit quand la somme dépassera 150 francs, ou bien il sera obligé de déférer le serment à son ouvrier sur le fait du paiement: la situation qui résultait de l'art. 1781 se trouve alors renversée».

«Il existait autrefois un écrit qui aurait pu servir de preuve du contrat, tout au moins pour les ouvriers: c'était le *livret* que la loi de Germinal avait rendu obligatoire. Mais cette pièce ne prouvait le contrat que plus tard, une fois que l'ouvrier avait quitté son patron; il contenait seulement de brèves mentions constatant en quelque sorte les états de service de l'ouvrier: entré tel jour, sorti tel jour et la signature du patron.

On aurait pu y mettre les autres conditions du contrat, notamment le taux du salaire; on ne l'avait pas voulu pour ne pas révéler aux concurrents les conditions faites par chaque patron à son personnel.

Du reste le livret tombait de plus en plus en désuétude et il a été supprimé par la loi du 2 Juillet 1890. Il était devenu odieux aux ouvriers qui se sentaient placés, par là, sous la surveillance de l'administration, à cause des visas de police qu'on exigeait à chaque déplacement» (20).

De și este o mare parte de adevăr în concluziunile D-lui Marcel Planiol, noi însă nu credem că aprecierea D-sale este cu totul exactă.

Fără îndoială în teorie, aplicarea dreptului comun poate părea puțin favorabilă salariaților, dar nu trebuie să pierdem din vedere, că foarte rar va fi contestată existența chiar a contractului, pentru că va exista în fapt o execuție a acelui contract; afară de asta mai trebuie să observăm că salariatul fiind de obicei tocmit, cu luna, cu săptămâna ori cu ziua, diferendul nu va avea loc, de cât în mod cu totul excepțional pentru o sumă mai mare de 150 franci (21).

Când însă existența sau condițiunile contractului de locațiune a lucrărilor nu sunt contestate sau când salariatul a făcut proba lor, atunci stăpânului îi incumbă să stabilească că s'a achitat de obligațiunile ce-i impun contractul în cauză; spre acest sfârșit el va putea negreșit să recurgă la proba cu martori, dacă suma în litigiu este mai mică de 150 lei; ba chiar și în cas contrar, dacă probează că a fost în imposibilitate morală de a reclama salariatului o probă scrisă constatând a sa liberare.

Căci știm că neputința de a-și procura cine-va o probă scrisă, care să autorize în mod excepțional admiterea probei cu martori, se înțelege tot așa de bine când e vorba de o imposibilitate

morală ca și când e în joc o imposibilitate fizică (22).

Din cele expuse rezultă că legea din 2 August 1868 a fost un pas simțitor pe calea equității, făcând aplicabile regulele de drept comun întru cât privește proba contractului de locațiune a serviciilor. Cu modul acesta s'a înlăturat nefastul principiu înscris în art. 1781 (civ. R. 1472), care făcea să existe o suspiciune permanentă împotriva alegațiunilor salariaților, și care constituia o pată pentru un cod cu principii umanitare și egalitare.

Legiitorul german a arătat o mare solitudine pentru servitorii. Ar fi prea lung și ar ieși cu totul din cadrul studiului nostru dacă am expune în întregime teoria noului cod german (intrat în vigoare de la 1 Ianuarie 1900) în privința locațiunii lucrărilor. Nu avem intenția de a face un studiu de drept civil comparat.

Cei ce doresc însă să aibă o idee de modul cum legislația germană a stabilit drepturile salariaților nu au de cât să citească cu atențiune titlul VI și VII, secțiunea 7-a, Cartea II-a, articolele 611—652.

Nu putem cu toate acestea să nu expunem cât se poate de sumar economia articolelor citate.

a) Codul civil german distinge contractul de serviciu, de contractul de lucrări (*operarum et operis*).

Au fost discuții foarte vii în Parlamentul german asupra acestui capitol, socialiștii în special s'au arătat nespuse de aprigi. Deputatul *Stadthagen* critica terminologia proiectului, el voia să se substituie numirii contract de serviciu, acela de contract de lucrări și în loc de stăpân și servitor să se zică *arbeit geber-donneur de travail* și *arbeit nehmer-preneur de travail*, vizând mai ales cu modul acesta diferența făcută de textul legii între servitor și antreprenor. El mai voia și abrogarea ordonanței asupra servitorilor, cerând să se reguleze toată această materie din Cod în mod federal. Lucrurile ar fi trebuit să se petreacă la fel, în cazul ăsta, și cu celelalte categorii de lucrători cărmuiți încă de ordonanțe speciale.

Discuția a adus în joc pe acest tărîm cestiunea grevelor.

b) Mai înainte vreme, aci se confunda locatio

(22) Bourges, 24 Nov. 1824 (S. et P. Chr.) — Bordeaux, 2 Mars 1871 (S. 71, 2, 221; Journal du Palais 71, 786) — Rennes, 26 Févr. 1879 (S. 80, 2, 214, P. 80, 825; D. P. 80, 2, 91) — Sic, Chardon, *Dol et fraude*, t. 1, n. 116 *in fine*; Favard, *Rép.*, v^o *Preuve*, § 1, n. 19; Toullier, t. 9, nota 139, 200 et 203; Marcadé sur l'art. 1348 n. 1; Aubry et Rau, t. 8, pag. 345 § 765; Massé et Vergé sur Zachariae, t. 3, pag. 499, § 599, n. 1, *in fine*; Larombière, sur l'art. 1348, n. 4; Laurent, t. 19, n. 577; Bonnier (édit. Larnaude) n. 172; Demolombe, t. 30, n. 148.

(20) Planiol, t. 2, ed. a II-a, No. 1839 și nota 1, p. 572.

(21) Loi du 9 Juillet 1889, art. 15. (Codes Tripiet et Monnier, Lois usuelles, p. 605).

operarum cu mandatul salariat, aci se distingea.

Textul legii ne spune că pe viitor nu se va mai face o astfel de distincțiune. Asimilarea lucrului zis liber (travail libéral) cu lucrul manual (travail manuel) exista în primul proiect ⁽²³⁾.

Al doilea proiect ⁽²⁴⁾ merse și mai departe, asimilând la rândul-i mandatul salariat, ceea ce fu menținut, așa că mandatul a fost desbrăcat de o parte din dispozițiunile ce conținea.

c) În art. 616 găsim o dispozițiune nouă: servitorul nu pierde dreptul său la salariu dacă într-un interval de timp relativ scurt a fost împiedicat de a servi, din motive personale, însă fără să existe culpă din parte-i. El trebuie să accepte să i se scadă suma care, în timpul cât a fost împiedicat de a lucra, i-a fost avansată grație asigurării obligatorii contra boalelor sau accidentelor.

Cum vedem, această dispoziție dă drept servitorului fie contra stăpânului, fie contra casei de asigurări timp de câte-va zile de nelucru (chômage, feiern).

Când e vorba de servitorii proprii ziși articolul 617 conține o dispoziție și mai favorabilă, care le asigură întreținerea lor timp de șase săptămâni.

Aceste prescripțiuni fac parte din ansamblul de reglementare a cestiunii uvriere în legislația germană.

d) Art. 618 impune stăpânului obligațiuni relative la siguranța și salubritatea servitorilor pe cari dacă ei nu le îndeplinesc se fac pasibili de aplicarea articolelor 842—846 relative la actele ilicite. Cu modul acesta legiuitorul german își arată din nou sollicitudinea sa pentru buna stare relativă a servitorilor.

Obligația art. 618 fiind de ordine publică convențiunile contrarii nu sunt permise.

Nici în codul civil român, nici în legea din 16 Iunie 1892, nici în Regulamentul din 20 Septembrie 1892 nu găsim o atare dispozițiune.

(Va urma)

George G. Angelescu

Doctor de la Facultatea de Drept din Paris

⁽²³⁾ Primul proiect fu remis cancelarului imperiului, la 27 Decembrie 1887, lucrările duraseră 13 ani; la acest proiect lucraseră ca membrii ai Comisiunii, numită de Consiliul federal: Doctorii Pape, Derscheid, Gebhardt, Iohov, Van Kübel, Kurlbaum, Plank și Von Schmidt, iar ca colaboratori: Neubauer, Achilles, Boerner, Struckman, Von Liebe, Ege Braun și Vogel; romanistul Windscheid, germanistul Roth luaseră de asemenea parte la lucrări.

⁽²⁴⁾ Al doilea proiect, lucrat de o Comisie extraparlamentară de 24 membrii fu terminat în 1895; transmis Reichstagului la 27 Ianuarie 1896; pus în discuțiune generală; trimis unei noi Comisiuni de 21 membrii care își dădu raportul în 1896; discutat apoi în Parlament și în sfârșit promulgat în ziua de 18 August 1896 deveni noul codice german și intră în vigoare cu începere de la 1 Ianuarie 1900.

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. I

Audiența de la 26 Aprilie 1906

Președenția D-lui Ch. PHEREKYDE Prim-Președinte

Ministerul de Domenii cu Molas Memet

Legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea.—Împlinirea ratelor datorite pentru rescumpărarea pământurilor.—Neplata lor în timp de trei ani.—Dacă statul e în drept a intra în folosința pământului neplătit, fără o somațiune de plată făcută debitorului.—(Art. 13 și 14 din legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea).

După dispozițiunile art. 13 din legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea, împlinirea ratelor datorite pentru rescumpărare de pământuri în Dobrogea, se face conform legii de urmărire, iar după art. 14, acei ce nu vor plăti rescumpărarea timp de trei ani perd, în folosul statului, dreptul la pământ fără a putea reclama întoarcerea plăților anterioare; că de aci rezulta că, legiuitorul acordă statului favoarea și dreptul de împlinirea ratelor cu legea de urmărire, fără însă ca prin aceasta să deroge la dreptul comun, în privința regulilor după care debitorul are a face plata în cazul când statul n'a făcut uz de dreptul ce i acordă legea de urmărire.

Prin urmare, conform dreptului comun, neplata unei sume, nu poate atrage pierderea vre-unui drept, fără o prealabilă somațiune de plată din partea creditorului.

Decisiunea 195/906. — Respins recursul făcut de Ministerul Domeniilor contra decisiunii Curții de apel din Galați, s. I cu No. 70/905, dată în proces cu Molas Memet.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat Cihoschi în dezvoltarea motivelor de casare;

Pe d. avocat C. Ionescu în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Rea aplicare a art. 13 și violarea art. 14 din legea pentru regularea proprietății în Dobrogea, din 1882; precum și răsturnarea obligațiunii probelor

«Art. 13 creiază pentru Stat favoarea de a împlini ratele datorite pentru rescumpărarea dijmei în Dobrogea, conform legii de urmărire; iar art. 14 pronunță decăderea drepturilor celui care n'a plătit rescumpărarea în curs de trei ani, în folosul Statului. Curtea, înlăturând în mod arbitrar aceste articole, declară în principiu, că Statul n'are drept să depozedeze conf. art. 14 de cât dacă a întrebuintat mai întâi formalitățile legii de urmărire; cu alte cuvinte, transformă o favoare ce legea acordă Statului într-o obligațiune absolută și inutilă, când, ca în specie, deposedatul nu pretindea a fi plătit ratele. Și dacă ar fi pretins, datoria lui era să dovedească plata, căci debitorul trebuie să dovedească liberațiunea».

Având în vedere decisiunea supusă recursului din care rezultă că intimatul de azi în recurs Molas Memet, a intentat în contra Statului, acțiune în revendicarea 17 hectare și 8534 m. p. pământ din comuna Topraisor, asupra căruia i s'a recunoscut dreptul de comisiunea instituită pentru verificarea titlurilor de proprietate a pământurilor din Dobrogea, și de care pământ a fost deposedat de Stat pe cale administrativă prin procesul-verbal din 5 Ianuarie 1890, pe motiv că n'a plătit ratele rescumpărării în timp de 3 ani; că, Curtea de fond, în apel, a admis această acțiune ca întemeiată;

Considerând că după dispozițiunile art. 13 din legea pentru regularea proprietății imobiliare în Dobrogea, împlinirea ratelor datorate pentru rescumpărarea de pământuri în Dobrogea, se face conform legii de urmărire; iar după art. 14 următor, acei ce nu vor plăti dreptul de răscumpărare în timp de trei ani, perd, în folosul Statului, dreptul la pământ, fără a putea reclama întoarcerea plăților anterioare;

Considerând că din aceste dispozițiuni rezultă că legiuitorul acordă Statului favoarea și dreptul de împlinirea ratelor, cu legea de urmărire, fără însă ca prin aceasta să deroge la dreptul comun în privința regulilor, după care debitorul are a face plata, în cazul când Statul n'a făcut us de dreptul ce i acordă legea de urmărire;

Considerând că conform dreptului comun, ne-plata unei sume querabile — cum este suma datorită în specie Statului — nu poate atrage pierderea vre unui drept, fără o prealabilă somațiune de plată, din partea creditorului;

Considerând că prin decisiunea atacată, Curtea de fond constată în fapt, lipsa de somațiune din partea Statului pentru plata ratelor datorite de Molas Memet din rescumpărarea pământului în litigiu;

Considerând că pierderea dreptului la pământ, nu se poate admite fără ca printr-o somațiune de plată, să se constate lipsa de plată din partea debitorului pus în întârziere;

Considerând că decisiunea atacată menținându-se pe constatarea în fapt a lipsei de somațiune, mijlocul de casare invocat, devine neintemeat;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența de la 28 Februarie 1906

Președenția D-lui N. MANDREA, Președinte

Direcția Căilor Ferate Române cu Th. Paladi și Ministerul Finanelor

Urmărire mobilă. — Salarii sau pensii. — Dacă ele se pot urmări pentru ori-ce datorii către Stat, sau numai pentru acelea derivând din impozite sau amenzi. — (Art. 409 pr. civilă)

Prin art. 409 pr. civilă, legiuitorul, atât cel din 1881 cât și cel din 1900 a voit să prescrie o dispoziție de favoare pentru Stat și să menție vechea dispoziție că leafa și pensia se poate urmări pentru ori-ce fel de datorii către Stat;

Prin urmare, instanța de fond violează dispozițiile art. 409 Pr. civilă și face o distincție pe care nici termenii legii nici spiritul ei, nu o îndrituie să o facă atunci când hotărăște că Statul nu poate să urmărească leafa sau pensia de cât numai pentru datorii din impozite sau amenzi.

Decisiunea 84/906. — Casată, în urma recursului făcut de Direcția Căilor Ferate Române, decisiunea Curții de apel din București, secțiunea I cu No. 354/904, dată în proces cu Th. Paladi și Ministerul Finanelor.

Curtea,

Ascultând pe d. avocat Brezeanu, în desvoltarea motivelor de casare și pe d. avocat Max Rosetti în combateri;

Deliberând,

Asupra motivului de casare:

«Rea interpretare a art. 49 C. proc. civ. și exces de putere.

«Creanțele născute direct în favoarea Statului, de ori-ce natură ar fi ele, se pot urmări până la o treime asupra lefei sau pensiei de retragere.

«Curtea de fond, atribuind acest efect numai creanțelor privilegiate ale Statului, creează, iar nu interpretează legea, căci distinge acolo unde legea este foarte generică, întrebuițând termenii: «datorii către Stat», etc.»

Având în vedere decizia supusă recursului, prin care se constată că instanțele de fond au admis că Statul nu poate urmări lefii sau pensiile funcționarilor, pe temeiul art. 409 Pr. civ., de cât numai pentru datoriile, care provin din impozite, amenzi și alte venituri ale sale, iar nu și pentru acele datorii, pe care Statul le-ar urmări ca creditor particular;

Considerând că art. 409 Pr. civ. prevede că pensiile de retragere, recompensele naționale și lefii eclesiasticilor, militarilor și tutulor funcționarilor plățiți de Stat, district sau comună, se pot urmări până la o treime pentru datorii către Stat, penalități prevăzute de lege, precum și creanțelor privilegiate prescrise de art. 1729 C. civ.;

Considerând că termenii generici de «datorii către Stat» întrebuițiți de acest articol, cuprinde ori-ce fel de creanță pe care ar avea Statul, fie în această calitate, fie ca ori-ce creditor particular;

Că, pentru a decide că legiuitorul a voit totuși să dea prin art. 409 o preferință numai acelor creanțe care provin din impozite, amenzi și alte venituri pe care Statul le are în această calitate și, prin urmare, pentru a face o distincție între datoriile către Stat, ar trebui cel puțin ca o asemenea distincție să fie întemeiată pe spiritul care a prezidat la întocmirea acelor dispozițiuni de lege;

Considerând că prin art. 409 Pr. civ. înainte de modificarea făcută prin legea din 1 Martie 1881, se prevede că pensiunile de retragere ca și lefurile funcționarilor, se puteau urmări pentru o a treia parte, pentru datorii către Stat sau particulari;

Că așa fiind sub imperiul acelei legi, Statul putea să urmărească pensiunile, pentru ori-ce fel de datorie, căci nici o distincțiune legea nu prevede; și dacă s'ar fi făcut, atunci Statul ar fi fost mai puțin favorizat de cât un particular, cea ce ar fi fost contra spiritului și textului legii;

Considerând că rațiuni de interes public au făcut pe legiuitor a modifica acest art. 409 Pr. civ. spre a pune la adăpost pe funcționari, de specula uzurarilor; și așa fiind prin legea din 1 Martie 1881, n'a făcut altă modificare de cât a interzis creditorilor particulari de a urmări pensiunile și lefurile, menținând celelalte dispozițiuni cu mici modificări;

Că atât din exepunerea de motive și debaterile care au urmat în Corpurile legiuitoare cu ocazia votării legii din 1 Martie 1881, cât și din acele care au urmat cu ocazia modificării procedurii civile din 1900, când principiul din art. 409 a fost menținut, nu rezultă că legiuitorul ar fi voit să facă vre-o distincție între datoriile către Stat în virtutea cărora se poate urmări leafa sau pensia;

Că explicațiile date relativ la art. 409 de d-l Ministeru al justiției cu ocazia modificării procedurii din anul 1900, că «menținerea indisponibilității și neurmării lefii pentru alte creanțe de cât acelea privilegiate se legitimează prin interesul general al Statului etc.», nu însemnează că datoriile către Stat din art. 409 trebuie să fie privilegiate, ci numai că a menținut dispozițiile de favoare, sau de preferință pe care legea din 1 Martie 1881 le-a prescrip pentru anumite creanțe, între care sunt și acelea pe care le are Statul;

Că materia privilegiilor este reglementată de codul civil, așa că legiuitorul procedurii civile, dacă ar fi voit a aduce vre-o modificare, trebuia să o prevadă în mod expres, cea ce însă nu rezultă din nici o dispozițiune a textului modificat;

Că, prin urmare, rămâne stabilit că prin art. 409 Pr. civ. legiuitorul atât cel din 1881 cât și cel din 1900 a voit să prescrie o dispoziție de favoare pentru Stat și

să mențină vechea dispoziție că pentru orî-ce fel de datorii către Stat se poate urmări leafa sau pensia;

Că, Curtea de apel, hotărînd că Statul nu poate să urmărească leafa sau pensia conform art. 409 Pr. civ., de cît numai pentru datorii din impozite sau amenzi, a făcut o distincție, pe care nici termenii nici spiritul art. 409 nu o îndrituiau să o facă, și a violat astfel aceea dispoziție de lege;

Pentru aceste motive, Curtea, casează, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența de la 2 Maiu 1906

Președenția D-lui C. C. ȘTEFANESCU, Președinte

Ministerul de Finanțe cu D. Porumbiță

Comercianți. — Registre obligatorii. — Art. 78 din legea timbrului combinat cu 22 din codul comercial. — Îndatorire generală impusă tuturor comercianților, afară de acei scutiți de art. 34 din codul comercial. — Comerciant ce exercită comerțul într'o comună rurală.

Îndatorirea impusă comercianților sub pedeapsă de amendă, prin art. 78 din legea timbrului și art. 22 din codul comercial, de a avea trei registre obligatorii și anume: registrul jurnal, registrul inventar și registrul copiar, fiind o regulă generală și obligatorie pentru toți comercianții, afară de acei prevăzuți în mod excepțional la art. 34 din codul comercial, un comerciant nu poate fi dispensat de această îndatorire sub cuvînt că exercită comerțul într'o comună rurală.

Decisiunea 106/906. — Casală, în urma recursului făcut de Ministerul de Finanțe sentința Tribunalului Vlașca cu No. 295/905, dată în proces cu D. Porumbiță.

Curtea,

Ascultînd pe d-l advocat C. Marinescu în desvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l advocat Socaciu în combateri.

Deliberînd,

Asupra motivului de casare:

«Exces de putere și violarea art. 22 C. comercial și 78 al. ultim din legea timbrului»

Tribunalul de Vlașca, după divergență, în majoritate, anulează procesul verbal de contravențiune din 28 August 1904, dresat contra comerciantului D. Porumbiță, pe motiv că deși numitul nu are registrele cerute de art. 22 cod comercial însă, fiind un mic comerciant într'o comună rurală, nu i se poate imputa contravențiunea neînerii registrelor;

Cu totul contrariu acestui argument invocat de tribunal în hotărîrea sa, legea nu face deosebire între comercianți, după cum ei sunt stabiliți în comune urbane sau rurale, declarîndu-i contravenienți pentru neînerirea de registre numai în primul cas.

Tribunalul, făcînd o deosebire neprevăzută de lege, comite un exces de putere și violează art. 22 din codul comercial și art. 78 al. ultim din legea timbrului»

Avînd în vedere că, din sentința supusă recursului, rezultă că comerciantul D. Porumbiță, intimat în recurs, a fost condamnat la amenda de 132 lei și 78 bani, prin procesul-verbal al controlorului fiscal H. Vasilescu, pentru faptul că dînsul fiind comerciant în comuna rurală Putineiu din județul Vlașca, nu a ținut registrele obligatorii cerute de art. 22 din codul comercial; că dînsul a făcut apel la Tribunalul Vlașca care, prin sentința supusă recursului, l'a apărut de or-ce fapt de contravenție pe motiv că este un mic comerciant într'o comună rurală și că deci nu i se poate im-

pune să aibă toate registrele obligatorii după codul comercial;

Avînd în vedere dispozițiunile art. 22 din codul comercial, combinat cu ultimul alineat al art. 78 din legea timbrului;

Considerînd că, conform acestor texte, or-ce comerciant este dator să aibă trei registre, și anume: registrul jurnal, registrul inventar și registrul copiar; iar în caz de neposedere a acestor registre, comerciantul va fi supus la o amendă în folosul statului, egală cu taxa patentei pe un an;

Considerînd că această regulă fiind generală și obligatorie pentru toți comercianții, afară de acei prevăzuți în mod excepțional la art. 34 din codul comercial, tribunalul nu putea dispensa pe comerciantul C. Porumbiță de înderirea ținerei registrelor obligatorii, pe motiv că dînsul exercită comerțul într'o comună rurală, întru cît legiuitorul nu a admis o asemenea distincție;

Că, prin această procedare, tribunalul a săvârșit un exces de putere și a violat sus-menționatele texte de lege;

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

Anunțăm pe cititori că a apărut ediția a II-a a Vol. I din TRATATUL DE DREPT CIVIL al d-lui profesor și Director al Ziarului nostru D. Alexandresco. Prețul 18 lei. Se expediază la cerere de Curierul Judiciar contra valoare: mandat sau ramburs.

Legat în pînză lei 20, cu piele la cotor lei 21.

* * *

A apărut la Tip. «Dacia» (Ilescu, Grosu & Co din Iași): **Tendențele noi în Drept** (Studii de Drept civil și penal) de *Vespasian Erbiceanu*, judecător de Instrucție la Trib. Iași. Această lucrare foarte meritorie, de peste 500 pagini, este în curent cu doctrina și jurisprudența cea mai nouă.

* * *

A apărut în editura ziarului «Curierul Judiciar» Primul supliment din colecțiunea de legi financiare adnotate, coprinzînd: Legea de constatare și percepere a contribuțiilor directe modificată în 1905; Legea timbrului modificată în 1906 cu instrucțiunile pentru aplicarea ei; Legă pentru urmărirea din 1905; Legea pentru înlînuțarea taxei pe decalitră de vin, și desînlînuțarea taxei pe hectarul de vie; modificările aduse legii patențelor și tabloul adîțional din 1905; legea pentru impozitul asupra venitului și capitalului mobilă; legea impozitului personal; legea pentru înlînuțarea casei de împrumut pe amanet; legea pentru drumuri; legea pentru organizarea administrațiunei finanțelor statului; deciziunea Ministerului Domeniilor pentru înlînuțarea secretarilor inspectorii la camerele de meserii, a secretarilor de corporații și a creării biroului de percepere la fle care cameră de meserii cuprinzînd și legile financiare votate și promulgate în Maiu și Iunie cor.

Această lucrare se datorește D-lui G. St. Bădulescu, Prim-grefier la Inalta Curte de casație și Redactor la «Curierul Judiciar» cunoscut deja lumii juridice pentru lucrările sale cari au fost mult apreciate.

Prețul acestui supliment este de lei 4 bani 50, iar pe hîrtie de lux lei 5. Voțumul complet (împreună cu suplimentul) lei 10 bani 50.

Se găsece de vânzare la Curierul Judiciar, 5 Calea Rahovei, București, și la autor, la Curtea de casație.

* * *

Bugăm stărnitor pe abonații rēmași în întîrziere cu plata abonamentelor, să trimită sumele datorate prin mandat poștal, direct la administrația ziarului Curierul Judiciar, București, sau să plătească la prezentare numai în mina încasatorilor: I. Riveanu, pentru provincie, și I. St. Tudoroiu, pentru Capitală, în schimbul chitanțelor ce vor emite din registrul cu matcă investite cu ștampila, Curierului Judiciar.